

MESTNA OBČINA MARIBOR

INŠTITUT ZA PROMOCIJO
VARSTVA OKOLJA
INSTITUTE FOR PROMOTION OF
ENVIRONMENTAL PROTECTION

Koroška c. 57 | SI 2000 Maribor
PE Lušečka vas 14 | SI 2319 Poljčane

m: 051 622 766
e: anavovk@gmail.si
www.ipvo.si

Maribor, 23. 10. 2020

VSEBINSKO POROČILO

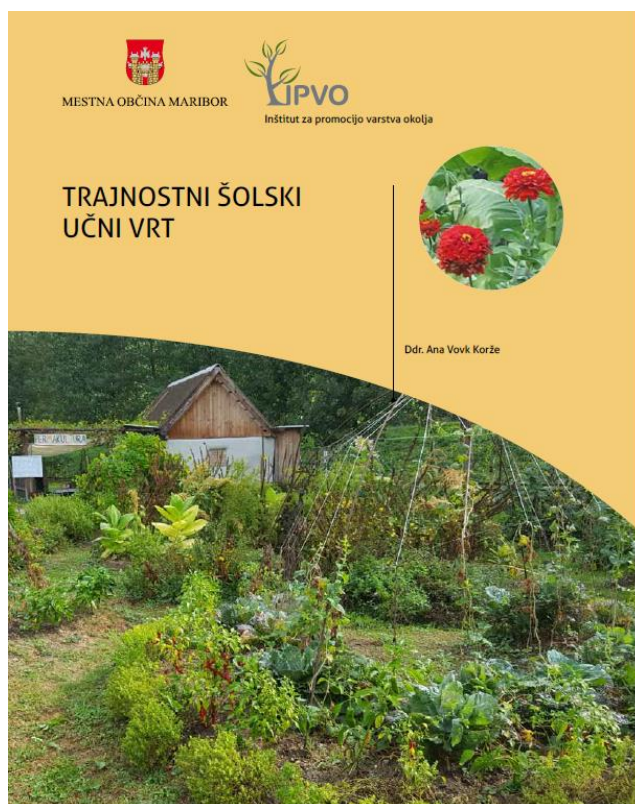
PROJEKT: TRAJNOSTNI ŠOLSKI UČNI VRTOVI V MESTNI OBČINI MARIBOR

Projekt Trajnostni šolski učni vrtovi V MOM je spadal v sklop D: 1. Trajnostno kmetovanje in vrtnarjenje na območjih, kjer veljajo posebni varstveni režimi.

Namen projekta je bil aktivirati mlade v MOM in njihove učitelje, da bodo ohranjali in vzpostavili šolski vrt na trajnostni način. Projekt je zajemal dva dela in sicer pripravo priročnika Trajnostni šolski učni vrtovi ter izvedbo delavnic po osnovnih šolah.

AKTIVNOSTI V OKVIRU PROJEKTA:

Priprava priročnika Trajnostni učni šolski vrtovi, ki je namenjen šolam, da prepoznajo pomen šolskih učnih vrtov. Poudarek je na tem, da imajo vrtovi več vlog, od pridelovalne, do rekreacijske, izobraževalne, ekosistemske, vzgojne in raziskovalno. Priročnik vsebuje načrte, kako se naredijo učni vrtovi in posebna skrb je namenjena trajnostnim pristopom, torej naravnim sredstvom za varovanje rastlin (fitofarmacija), za omejevanje glodalcev, za zdravo gnojenje zemlje izobraževanje na šolskem vrtu. Priročnik je v tiskani (300 kom) in e-obliki ter je dostopen preko spletnih strani MOM.

Izgled priročnika za zdravo pridelavo hrane in učenje na šolskem vrtu.

MESTNA OBČINA MARIBOR

INŠTITUT ZA PROMOCIJO
VARSTVA OKOLJA
INSTITUTE FOR PROMOTION OF
ENVIRONMENTAL PROTECTION

Koroška c. 57 | SI 2000 Maribor
PE Lušečka vas 14 | SI 2319 Poljčane

m: 051 622 766
e: anavovk@gmail.si
www.ipvo.si

TRAJNOSTNI ŠOLSKI UČNI VRT

Avtorica: ddr. Ana Vovk Korže
Avtorica fotografij in shem: ddr. Ana Vovk Korže
Jezičkov pregled: Vanesa Korže
Mestna občina Maribor in Inštitut za promocijo varstva okolja
Leto izdaje: 2020
Oblikovanje: Jana Randl
Ilustracije: Barbara Kogoj
Število izvodov: 300
Produkcija: GEART
Maribor, 2020

Priročnik Trajnostni šolski učni vrt sofinancira Mestna občina Maribor.

VSEBINA

2	Uvodna beseda	16	Kopriva
3	1 NAREDIMO ALI OBNOVIMO ŠOLSKI VRT	16	Lučnik
6	2 GREDE NA ŠOLSKEM VRTU NAJ BODO NAREJENE TRAJNOSTNO	17	Majaron
6	Greda na kartonu	17	Materina Dušica
6	Gomilasta greda	17	Njvska Prestica
7	Visoka greda	17	Pehran
8	Greda na brežini	17	Peteršij
8	Greda s kompostnikom	18	Pljučnik
9	Greda v obliki dimnika	18	Meta
9	Zeliščna greda	18	Regrat
10	Greda na paleti	18	Rman
10	Spiralna zeliščna greda	18	Rožmarin
11	Greda okoli drevesa	19	Sivka
11	Posaditev v posode	19	Slez
12	3 NARAVNA DOMAČA GNOJILA IN ŠKROPIVA ZA VAROVANJE RASTLIN IN ZEMLJE	19	Šentjanževka
12	Tekoče gnojilo iz listov gabeza	19	Šipek
12	Tekoče gnojilo iz kopriv	19	Tipotec
12	Gnojila iz zelišč	20	Zajbelj
12	Škropivo iz čebule in česna	20	Veliki Oman
12	Škropivo iz pelina	20	Sladki Pelin
12	Škropivo iz listov rabarbare	21	5 ŠOLSKI VRT JE UČILNICA V NARAVI
13	Škropivo iz listov paradiznika	21	Aktivnost 1: Poslušajmo, kdo živi na šolskem vrtu
13	Škropivo iz cvetočega vratiča	22	Aktivnost 2: Opazujmo življenje na vrtu
13	Škropivo iz njvske prestice	22	Aktivnost 3: Barve, vonji in zvoki v šolskem vrtu
13	Škropivo iz mleka	23	Aktivnost 4: Kako toplo je in koliko padavin pade v šolskem vrtu?
13	Škropivo iz sode bikarbone	23	Aktivnost 5: Kakšna je prst na vrtu?
13	Škropivo iz tobaka	24	Aktivnost 6: Kdo domuje pod površino zemlje?
14	4 KAJ BOMO SADILI NA ŠOLSKEM UČNEM VRTU	24	Aktivnost 7: Semenske kroglice iz zemlje
14	Drobniak	25	Aktivnost 8: Naredimo mlako na vrtu
14	Bazilika	25	Aktivnost 9: Naredimo gredico iz vrbovih vej
14	Pegasti badlej	26	Aktivnost 10: Izdelamo posodice iz gline
14	Ameriški slamljik	26	Aktivnost 11: Napolnimo dvignjene gredice z biomaso in zemljo
15	Baldrjan	27	Aktivnost 12: Pripravimo svoje sadike
15	Bezeg	27	Aktivnost 13: Poskrbimo za divje opravevalce
15	Cesen	28	Aktivnost 14: Poskrbimo za ptice na vrtu
15	Gabez	28	Aktivnost 15: Pripravimo si čaj
15	Hren	29	ZAKLJUČEK
16	Kamilica		

Kazalo vsebine, skupaj vsebuje 30 strani.

Uvodna beseda

Priročnik Trajnostni šolski učni vrt je namenjen spodbujanju šol, da bi ohranile, povečale in obnovile ali na novo vzpostavile šolske učne vrtove, katih jih je imela Slovenija že v preteklosti. Vse bolj se kaže, da vsi potrebujemo znanja iz samooskrbe in da generacijsko pogrešamo prenose tovrstnih znanj. Šole so v vsaki skupnosti centri znanja in že razvijajo trajnostne in samooskrbne pristope. Prav trajnostni šolski učni vrt je lahko pomembna učilnica v naravi za vse generacije otrok in njihove starše. Če kdaj, potem prav zdaj v času pandemije Covid-19 potrebujemo spretnosti in znanja, kako biti samooskrbni, skrbeti za lastno dobro počutje in ohranjati naravo. In prav tu nam zelo pomagajo šolski trajnostni učni vrtovi, ki združujejo znanje, izkušnje, druženje, medgeneracijske prenose in osebnostno motivacijo.

Tovrstne pristope podpira finančno tudi Mestna občina Maribor s ciljem, da se okrepijo tudi v mestu Maribor šolski vrtovi, ki so pomembni tudi za razvoj znanj in spretnosti za življenje.

Priročnik, ki je pred vami, vam bo pomagal pri navdihu za nov, večji in bolj posajen vrt. Želeli boste imeti dodatne gredice in vedeli boste, kako lahko varujete rastline pred zunanjimi vplivi in tudi, katere rastline je smiselno gojiti na učnem šolskem vrtu.

V drugem delu priročnika so namigi, kaj vse lahko delamo na trajnostnem učnem vrtu, od poslušanja, opazovanja, do merjenja, spremljanja in vzpostavljanja ekosistemskih pristopov.

Verjamemo, da boste našli v tem priročniku nekaj zase in zapisano nadgradili z lastnimi izkušnjami in prenesli znanje med mlade.

Mestni občini Maribor se zahvaljujemo za finančno in svetovalno podporo ob izvajanju projekta Trajnostni šolski učni vrtovi. Posebno zahvalo izrekamo **Skupni občinski upravi Maribor, Skupni službi varstva okolja** za odlično sodelovanje pri izvajanju projekta.

Avtorica
Ddr. Ana Vovk Korže

1 NAREDIMO ALI OBNOVIMO ŠOLSKI VRT

Šolski vrt je več kot samo vrt, je prostor, kjer se družimo, ko opazujemo, kako rastejo naše rastline, kako se razvija življenje in kako deluje narava. Zato šolskemu vrtu pravimo tudi učilnica v naravi. V tej učilnici je vse, kar potrebujemo za doživeto učenje: dotikamo se lahko zemlje, vode, rastlin, stišimo čebele, čirjite in druge opravevalce, vidimo ptice in občudujemo njihovo petje ter poskušamo slastne sadove rastlin, ki so zrasi na naših gredicah.

Nov šolski vrt načrtujemo skupaj z učenci. Najbolje je, da najprej narišemo grobo skico bodočega vrta. Obliko in obseg zmerimo s koraki, da bomo dobili občutek, koliko prostora imamo na razpolago. V skico vnesemo vse, kar je na območju, kjer je načrtovan naš vrt. Šele nato začnemo v prostor umeščati posamezne grajene in žive elemente, kot so drevesa, grmi, žive meje, skupine grmovnic, grede za zelenjavo, gredice trajnic, dišavnice in zelene površine.

Slika 1. Shema šolskega vrta omogoča vizualno predstavlo o razpoložljivem prostoru.

Ko imamo narisano shemo vrta, z drugo barvo vnesemo v njo vse, kar želimo dodati vrtu in to delamo zaporedno, zato naj vrt nastaja postopoma. Posebej bodimo pozorni na drevesa in grme, ki bodo že leta zrastle in zato jim je treba pustiti dovolj prostora.

V priročniku so enostavne risbe in fotografije za potrebe izobraževanja.

MESTNA OBČINA MARIBOR

INŠTITUT ZA PROMOCIJO
VARSTVA OKOLJA
INSTITUTE FOR PROMOTION OF
ENVIRONMENTAL PROTECTION

Koroška c. 57 | SI 2000 Maribor
PE Lušečka vas 14 | SI 2319 Poljčane

m: 051 622 766
e: anavovk@gmail.si
www.ipvo.si

2. Delavnica za predstavitev priročnika **Trajnostni šolski učni vrtovi z delavnico**: delavnice so potekale v obliki predavanj in predstavitvi priročnika **Trajnostni učni šolski vrtovi**. Pripravila sem ppt predstavitev možnosti ureditve šolskega vrta.

Power point ima 60 slides in sem ga predstavila po osnovnih šolah.

Izvedba delavnic

- V dogovoru z vodstvom šole sem predstavila izbranim razredom in učiteljem projekt **Trajnostni šolski učni vrtovi** ter priročnik za učenje in pridelovanje na šolskem učnem vrtu. Predstavitev je bila najprej v razredih, kjer sem uporabila interaktivni način, da so sodelovali učenci in učitelji, izhajala sem iz lastne prakse in aktualizirala pomen življenja z trajnostnim vrtom.
- Po predstavitvi v šolskih prostorih smo šli na njihove šolske učne vrte in načrtovali ureditev gredic v smeri trajnostnega vrtnarjenja z velikim poudarkom na skrbi za naravo, torej rastline, živali, vodo, prst.
- Evalvacija ali ovrednotenje lastnega dela in spoznanj: na zaključku srečanja smo ovrednotili, kaj smo se naučili, kaj lahko prenesemo v lastno prakso in kaj vse še lahko izvajamo na šolskih učnih vrtovih ter kako jih bomo trajnostno zasnovali, da bodo podpirali biodiverzitetu, da bodo prilagojeni na podnebne spremembe in da bo na njih zrastle zdrava hrana.

ČASOVNI POTEK PROJEKTA

Priročnik sem začela pripravljati marca 2020. Zbirala sem fotografije vrtov in pripravila power point. Delavnice sem načrtovala in izvedla v jesenskem času.

Preglednica: Šole in število učencev na delavnicah (priloga: podpisne liste)

Štev.	Osnovna šola, razred	Število učencev	Datum
1	OŠ Franceta Prešerna, 3.a, 3.b., 3.3	73	30. 9. 2020 (8.30 – 11.45)
2	OŠ Prežihovega Voranca 5.a, 5.b	47	2.10. 2020 (10.30-13.00)
3	OŠ Gustava Šiliha Maribor, 9.a, 6.a,6.b, 4.d. 9.b	40	5. 10. 2020 (8.00 – 10.15)
4	Waldorfska osnovna šola	35	5.10.2020 (10.45 – 13.00)
5	Waldorfski vrtec Studenček	5 vzgojiteljic	30. 9. 2020 (12.15 . 14.00)
	Skupaj	200 učencev	15 ur

Skupna služba varstva okolja je bila obveščena o poteku aktivnosti.

Učenci OŠ Franceta Prešerna na šolskem vrtu so kazali velik interes za učenje v naravi.

MESTNA OBČINA MARIBOR

INŠTITUT ZA PROMOCIJO
VARSTVA OKOLJA
INSTITUTE FOR PROMOTION OF
ENVIRONMENTAL PROTECTION

Koroška c. 57 | SI 2000 Maribor
PE Lušečka vas 14 | SI 2319 Poljčane

m: 051 622 766
e: anavovk@gmail.si
www.ipvo.si

Učenci OŠ Prežihovega Voranca na šolskem vrtu so imeli precej idej, kaj vse bi počeli.

CILJI IN REZULTATI:

- Zagon motivacije za šolske vrtove, šole so zelo podprle idejo, da bi spet obnovile svoje šolske vrtove v trajnostni smeri kot učilnice v naravi.
- Učitelji v OŠ so izrazili interes po nadaljnjem sodelovanju, saj jim primanjkuje tovrstnih znanj.
- Mladi so takoj izkazali interes po aktivnem sodelovanju v šolskih vrtovih.

UČINEK PROJEKTA:

- Mnoge šole, ki jih nismo mogli vključiti v ta projekt, so izrazile interes po tovrstnih znanjih, to so šole izven MOM.
- Učitelji so takoj videli možnosti vključevanja šolskega vrta v pouk.

OKOLJSKI DAN: 4. oktober je svetovni dan varstva živali in v našem projektu smo posebno pozornost namenili skrbi za živali v tleh, ki omogočajo prehrano rastlin in naše preživetje.

Ker se je projekt izvajal v okviru razredov in v času koronske krize, nismo vabili zunanjih deležnikov, ker to ni bilo mogoče zaradi pravil COVID-a. Učitelji so si naredili fotografije za svoj oz. šolski arhiv.

Sprememb in odstopanj pri izvajanju projekta ni bilo.

NADALJEVANJE PROJEKTA:

Glede na velik interes šol za oživitve šolskih vrtov, predlagam, da bi MOM kot nov projekt vključila tudi šole izven MOM in tako nastopila kot promotorka trajnostnih šolskih učnih

MESTNA OBČINA MARIBOR

INŠTITUT ZA PROMOCIJO
VARSTVA OKOLJA
INSTITUTE FOR PROMOTION OF
ENVIRONMENTAL PROTECTION

Koroška c. 57 | SI 2000 Maribor
PE Lušečka vas 14 | SI 2319 Poljčane

m: 051 622 766
e: anavovk@gmail.si
www.ipvo.si

vtov. To je pomembno tudi zato, ker so razmere za gibanje otrok omejene in bi jim šolski vrtovi bili v veliko pomoč pri spoznavanju osnov delovanja narave.

Pripravila: ddr. Ana Vovk Korže, Inštitut za promocijo varstva okolja

Priloge:

- *Power point prezentacija predavanje Trajnostni šolski učni vrtovi*
- *Brošura Trajnostni šolski učni vrt*
- *Podpisne liste iz delavnic po osnovnih šolah in Waldorfskem vrtcu*